

Islamic Azad University, Lahijan Branch

Jurisprudence and Criminal Law Doctrines

آموزه‌های فقه و حقوق جزاء

HomePage: <http://jcl.d.liau.ac.ir>

Vol.2, No.1, Issue 5, Spring 2023, P:1-22

Receive Date: 2022/10/05**Revise Date:** 2022/11/27**Accept Date:** 2022/12/17**Article type:** Original Research**Online ISSN:** 2821-2339**DOI:** 10.30495/jcl.d.2022.1968858.1021

Sociological Study of the Crime of Murder and Its Legal Consequences in Ramhormoz Province

Heshmat Badami¹Hormoz Asadi Koohbad²Sayyed Hasan Hosseini³

Abstract

The objective of this research is the sociological study of murder and its legal implications in Ramhormoz province. The research population comprises all prisoners in Ramhormoz that a sample by volume of 70 individuals selected using an available sampling method. The findings of this research revealed that in the discussion of murders' occurrence place, the majority of murders occurred in secluded locations. Regarding gender, age, and marital status, it was found that most murders are committed by men and women fewer committed this crime, and unmarried individuals commit murder nearly twice as often as married individuals. Additionally, the highest rate of involvement in murder cases are in the age group pf 20-40. In education discussion, the educated individuals with university degree rarely committed murder and on the contrary, those with no education degree and particularly elementary education, are more likely to be involved. Low education and lack of university degree can be considered as influential factors in the occurrence of murders. Unemployment also emerges as a significant factor in the occurrence of murders that the highest number of murders committed by unemployed individuals and those who engaged in seasonal or temporary works . Thus, ethnic and tribal prejudices and the illicit transfer of weapons among clans, drug trafficking, unemployment and poverty are influential factors contributing to the occurrence of murders in Ramhormoz province.

Keywords: murder; causes of murder; Sociological study of murder; Legal consequences of murder

1. PhD student, Department of Criminal Law and Criminology, Khuzestan Science and Research Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Ph.D. student, Department of Criminal Law and Criminology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.
Heshmatbadami1401@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Jurisprudence and Principles of Islamic Law, Ramhormoz Branch, Islamic Azad University, Ramhormoz, Iran (corresponding author).

Asadi.koohbad@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Jurisprudence and Principles of Islamic Law, Ramhormoz Branch, Islamic Azad University, Ramhormoz, Iran. Hoseyni39@gmail.com.

دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان

Jurisprudence and Criminal Law Doctrines

آموزه‌های فقه و حقوق جزاء

سال دوم - شماره ۱ - شماره پیاپی ۵ - بهار ۱۴۰۲، ص ۲۲-۱ Homepage: <http://jcl.d.liau.ac.ir>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۳ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۸/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۲۶

نوع مقاله: پژوهشی شاپا الکترونیکی: ۲۸۲۱-۲۳۳۹ DOI: 10.30495/jcl.d.2022.1968858.1021

مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز

حشمت بادامی^۱

هرمز اسدی کوه باد^۲

سید حسن حسینی^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن در شهرستان رامهرمز است. جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه زندانیان شهر رامهرمز است که نمونه‌ای به حجم ۷۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب شده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد: در بحث مکان وقوع قتل‌ها اکثر قتل‌ها در محل‌های خلوت به وقوع پیوسته است. در بررسی جنسیت، سن و وضعیت تأهل، مردان، اکثر قتل‌ها را مرتکب شده‌اند و زنان کمتر، این جنایت را مرتکب شده‌اند. افراد مجرد، تقریباً دو برابر افراد متأهل مرتکب قتل گردیده‌اند. بیشترین افرادی که مرتکب این جنایت شده‌اند، بین رده سنی ۲۰ تا ۴۰ سال قرار دارند. در بحث تحصیلات، افراد تحصیل کرده و دارای تحصیلات دانشگاهی، به ندرت مرتکب قتل شده‌اند و بالعکس بیشترین ارتکاب قتل را افراد فاقد تحصیلات دانشگاهی و در سطح تحصیلات مقدماتی انجام داده‌اند. داشتن تحصیلات پایین و غیردانشگاهی نیز می‌تواند یکی دیگر از عوامل مؤثر در بروز قتل‌ها به شمار آید. بیکاری عامل مؤثری در بروز قتل‌ها بوده است؛ به طوری که افراد بیکار و دارای مشاغل فصلی و موقت، در میان سایر افراد، بیشترین ارتکاب قتل را داشته‌اند؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد به نظر می‌رسد، تعصبات قومی و قبیله‌ای و واگذاری بی‌رویه سلاح به طوایف و قاچاق مواد مخدر، بیکاری و فقر در وقوع قتل در شهرستان رامهرمز تأثیرگذار است.

واژگان کلیدی: قتل؛ علل قتل؛ مطالعه جامعه‌شناختی قتل؛ پیامدهای حقوقی قتل.

۱. دانشجوی دکتری، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، پردیس علوم و تحقیقات خوزستان، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

دانشجوی دکتری، گروه حقوق جزاء و جرم‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

heshmatbadami1401@gmail.com

۲. استادیار، گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول).

asadi.kohband@gmail.com

۳. استادیار، گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، اهواز، ایران. hoseyni39@gmail.com

خشونت، قتل عمد و آدم‌کشی، شدیدترین نوع از جرایمی است که همواره از بزرگ‌ترین معضلات جوامع انسانی است. میان جرایم مذکور، جرم قتل، هم در گذشته و هم امروزه، یکی از آسیب‌های مهم اجتماعی جامعه‌ی ایرانی بوده و هست. قتل عمد، صدمات غیرقابل جبرانی به خانواده و به تبع آن به جامعه ایرانی وارد کرده است. خشونت و قتل عمد و تعرض به جان آدمی، از جمله پدیده‌های جنایی اجتماعی است که کمتر شک و شبهه‌ای درباره‌ی آن وجود ندارد. شاید عمده‌ترین ویژگی که موجب تشخیص و وفاق همگان بر این امر گردیده است، بارز و عینی بودن آن است؛ بدین معنی که در تشخیص مسائل اجتماعی موجود در هر جامعه به دو خصلت عمقی بودن و یا سطحی بودن توجه می‌شود (اباذری فومشی، ۱۳۹۰، ۲۱۵).

جست و جوی برخی مسائل، نظیر مسائل فرهنگی، به تفکر و تعمق بیشتری احتیاج است؛ زیرا معمولاً آن‌ها در لایه‌های زیرین جامعه قرار دارند و به دید و نظر همگان نمی‌آیند و عده‌ی خاصی از نخبگان علمی و صاحبان اندیشه ره بدان می‌برند. در مقابل، مسائل دیگری چون سرقت، اعتیاد و خشونت و قتل عمد در لایه‌های فوقانی جامعه جای دارند که تشخیص آن‌ها سهل و آسان می‌نماید. بررسی عوامل مؤثر بر وقوع پدیده قتل‌های عمد در این زمینه می‌تواند کمک فراوانی به کاهش این واقعه خشونت بار در جامعه کند. قتل عمد در همه‌ی کشورها و در همه گروه‌های اجتماعی، اقتصادی، مذهبی و فرهنگی رخ می‌دهد و علی‌رغم تغییر و تحولات اجتماعی و اقتصادی در سطح جهان، نه تنها پدیده قتل‌های عمد کاهش نیافته است، بلکه روز به روز بر دامنه‌ی آن افزوده می‌شود. در سال‌های اخیر، شهرستان رامهرمز، شاهد وقوع قتل‌های زیادی بوده است که مرتکبین آن‌ها به دلایل و انگیزه‌های گوناگون، از جمله: درگیرهای قومی و قبیله‌ای، فقر و بیکاری، مواد مخدر و قاچاق سلاح، و با استفاده از روش‌های مختلف، از جمله: استفاده از انواع سلاح گرم و سرد، این کار را انجام می‌دهند؛ از همین رو، پژوهش حاضر در صدد است تا علل جامعه‌شناختی جرم قتل و پیامدهای حقوقی آن را در شهرستان رامهرمز، بررسی کند.

۱. ماهیت منازعه

با توجه به ریشه‌ها و علل و شرایط و موقعیت‌های مختلف، منازعات ممکن است دارای ماهیتی خشونت‌آمیز یا مسالمت‌آمیز، آشکار یا نهان، کنترل پذیر یا کنترل ناپذیر، قابل حل یا غیر قابل حل باشند؛ بنابر این، منازعه، لزوماً به صورت خشونت آمیز، تجلی و ظهور نمی‌کند. امروزه، بسیاری، سیاست را هنر کارگردانی منافع متعارض و متضاد تعریف می‌کنند که فرایندی برای حل و فصل مسالمت آمیز منازعات مختلف است (ابوالحسنی و دیگران، ۱۴۰۱، ۷۴؛ شاطریان و دیگران، ۱۳۹۶، ۲۸).

۱-۱. انواع نظریات منازعه

کنت والتس^۷ در اثر برجسته خود به نام «انسان، دولت و جنگ» سه تصور متمایز از روابط بین‌الملل را مطرح می‌سازد که معمولاً بر اساس آن‌ها به تجزیه و تحلیل ریشه‌های جنگ پرداخته می‌شود. طبق تصور اول، ریشه جنگ را باید در طبیعت و رفتار انسان جستجو کرد. طرفداران دومین تصور نیز با توجه به ساختار درونی دولت‌ها به تبیین جنگ می‌پردازند (عبدی، ۱۳۷۶، ۱۱۲).

بر اساس تصور سوم نیز ریشه جنگ در شرایطی نهفته است که نظریه پردازان سیاسی قدیم آن‌ها «فقدان مرجع بین‌المللی» نامیده‌اند. بر اساس این تصورات، دو نوع تبیین از منازعه ارائه شده است:

۱-۱-۱. نظریه‌های زیست‌شناختی و روان‌شناختی

این نظریه‌ها بر ریشه‌های رفتار انسان‌ها تأکید کرده و استدلال می‌کنند که رقابت‌ها و منازعات سیاسی اقتصادی فردی و اجتماعی، معلول تلاش انسان برای برآورده ساختن نیازهای زیستی و روانی فرد است. از نظریه‌های دیگری که زیرمجموعه‌ی نظریه‌های زیست‌شناسی و روان‌شناسی قرار می‌گیرند، می‌توان به نظریه‌های پرخاشگری، رفتارشناسی و ناکامی پرخاشگری، اشاره کرد (فرجاد، ۱۳۷۸، ۹۰).

۱-۱-۲. نظریه یادگیری اجتماعی

نظریه پردازان یادگیری اجتماعی نظیر آلبرت باندورا، به نظریه‌های غریزی و زیست‌شناختی و پرخاشگری و نظریه‌های روان‌شناختی به دیده تردید می‌نگرند. باندورا این مسأله را رد می‌کند که نیروی پرخاشگری در موجودات زنده بدون آنکه به محرکی خارجی نیاز باشد، باید هرچه سریع‌تر آزاد شود؛ در مقابل، وی بر عوامل محیطی آزادکننده‌ی نیروی پرخاشگری تأکید می‌کند (فرجاد، ۱۳۷۸، ۸۴).

۲. دیدگاه متفکران و نظریه‌پردازان به منازعه

متفکران و نظریه‌پردازان سیاسی، جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، حقوقدانان و دیگر دانشمندان علوم، نظریات مختلفی در مورد منازعه و به طور خاص، جنگ ارائه کرده‌اند، در زیر به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

روسو معتقد بود که فرد انسان، حیوانی اجتماعی است که رفتارش نیز در جامعه تحت تأثیر تمایلات مخرب حیوانی یا خرد انسانی او است. در این برداشت، انسان در قالب جامعه مطرح است و رفتار او نیز از محیطی متأثر است که او یک محصول طبیعی آن است. در تعبیر روسو، علت عمده منازعه و جنگ، نه انسان است و نه دولت؛ بلکه نظام حاکم بر جامعه است. جنگ و خونریزی رهبران و حاکمان جامعه به خاطر شهرت، قدرت، ثروت و اقتدار و غیره از جمله انگیزه‌هایی است که در پشت این زشت‌ترین و پلیدترین پدیده اجتماعی نوع بشر وجود دارد (حجاریان، ۱۳۵۸، ۲۰).

۳. انواع قتل

۳-۱. قتل‌های ناموسی

از عوارض دوران گذر از سنت به مدرنیته و ایجاد تعادل بین اعتقادات قدیمی مردم و معارف و علوم جدید، به هم ریختن بسیاری از سنن در عمق محتوایی آن امری اجتناب ناپذیر است. توجه صرف به ظواهر اخلاق و سنت‌های کهن موجب غفلت از کرامت و شدن انسانی می‌شود. در این حالت وفاداری به سنت، اهمیتی فراتر از شأن و منزلت انسانی می‌یابد. پدیده قتل‌های ناموسی که ریشه در باورهای قدیمی عموم مردم جامعه دارد، یکی از مظاهر این روند است (نظری، ۱۳۸۳، ۱۰۲).

۳-۲. قتل‌های بین طایفه‌ای

در قدیم، وقتی بین دو نفر درگیری اتفاق می‌افتاد، شیوخ طوایف، سعی در حل منازعات می‌کردند و در خیلی موارد، به این کار موفق می‌شدند و گاه، در مواردی دیگر نیز به نزاع دسته جمعی، تبدیل می‌شد و به بروز قتل‌های متوحشانه‌ای منتهی می‌گردید. در مواردی که شیوخ و بزرگان طایفه، به حل نزاع، توفیق می‌یافتند، یکی از دو طرف، از راه حل ارائه شده، خشنود نبود، آن را در سینه خود زنده نگه می‌داشت و به فرزندان خود منتقل می‌کرد و باعث می‌شد که نسل جدید نیز از همدیگر کینه به دل بگیرند و برای انتقام جویی بکوشند و بدین طریق، در مواردی از این گونه قتل‌ها شکل گیرد (نظری، ۱۳۸۳، ۷۷).

۳-۳. قتل‌های انتقامی

این نوع قتل، در یکی دو دهه‌ی پیش، کاهش یافته است، ولی بعضی موارد، حاکی از این امر است قتل‌های انتقامی (قصاصی) تا مدتی نه چندان دور، وجود داشته است و به صورت‌های شنیع اتفاق می‌افتاده است و قاتل، سعی در قصاص طرف مقابل و گرفتن حق خویش با دست خود می‌کرده است. بدین جهت، امنیت جانی و مالی مردم در هر زمان به خطر می‌افتاده است (اکبری، علمی، ۱۳۹۷، ۱۴۶-۱۴۷).

قتل‌های سریالی یا برنامه ریزی شده، با گسترش و قدرتمند شدن نیروهای امنیتی، روش‌های قدیمی آن، تغییر یافته است و مرتکبین این گونه قتل‌ها سعی دارند تا در انجام قتل‌های خود به شکل برنامه ریزی شده و منسجم به طوری انجام دهند که نیروهای انتظامی و امنیتی نتوانند به او دست یابند. در این گونه قتل‌ها، قاتل چه فرد مباشر و چه فرد اجیر، که امروزه، در مواردی نه اندک، مرتکب قتل اجیر است، از قبل، مکان مورد نظر و همچنین هدف خود را تا مدتی تحت نظر قرار می‌دهد و در یک فرصت مناسب به هدف، حمله می‌کند و او را ناکار می‌سازد و فرد هدف را با اسلوبی که خود تعیین می‌کند، به طور شنیعی به قتل می‌رساند (نظری، ۱۳۸۳، ۴۴).

۴. علل قتل

محققان پس از سال‌های متمادی بررسی و تحقیق توانسته‌اند برخی از عوامل مؤثر در ارتکاب جرم برخی از مجرمان را کشف کنند؛ خلاصه عوامل مذکور به شرح ذیل است:

الف) عوامل زیستی (زیست‌شناختی) مانند: جنس، سن، اندام، زشتی زیبایی، عامل ژنتیک، سوابق بیماری.

ب) عوامل روانی مانند: ترس، بدبینی، خود پرستی، مهر طلبی غیرعادی زود رنجی، نفرت، کینه، پروری، پرخاشگری، کوله خردی.

ج) عوامل محیطی مانند: وضع آب و هوا، فصول، شب و روز، منطقه جغرافیایی، شهر، روستا.

د) عوامل اجتماعی مانند: خانواده نابسامان، ناسازگاری والدین، طلاق، یتیمی، محله، معاشران فاسد، عدم رضایت شغلی، مطبوعات و رسانه‌های گروهی، مواد مخدر (خلع‌تبری، ۱۳۸۵، ۳۳؛ نظری، امینی فسخودی، ۱۳۸۷، ۱۹۴-۱۹۵).

به طور کلی، همه قتل‌ها شرایط و ویژگی‌های یکسانی ندارند؛ از این رو سنخ بندی مشخص و واحدی از قتل وجود ندارد و صاحب‌نظران مختلف با توجه به علایق و ملاک‌های خاص دسته‌بندی‌های ویژه‌ای از این پدیده انجام داده‌اند.

بر این اساس و از آنجایی که عوامل مؤثر بر وقوع قتل عمد، متعدد هستند، لذا محقق در این تحقیق سعی نموده است با مراعات قاعده تحدید و امکان عملی شدن و آماده سازی برای به کارگیری، مهمترین عوامل مؤثر بر وقوع قتل عمد در شهرستان را مورد بررسی قرار دهد که در زمان‌ها و مکان‌های مختلف راه‌گشای معماهای پیچیده پلیسی در کشف قتل باشند، این‌ها عواملی هستند که معمولاً در هر قتلی، مأمور کشف قتل را به رسیدن به مقصود، هدایت می‌کند؛ به همین دلیل، اولویت این عوامل، بر سایر عوامل، از نظر این تحقیق و براساس نظر اهل خبره و پیشکشوتان این حرفه از اهمیت خاصی برخوردار است.

با توجه به مطالب پیش‌گفته، در تبیین و بررسی عوامل منظور شده در این تحقیق و تطبیق آن با وضعیت موجود، موارد ذیل، از نظر این تحقیق در خصوص مباحث نظری متغیرهای این تحقیق استنتاج شده است.

۵. جرم قتل عمدی در فقه و حقوق اسلامی

قتل، در لغت، به معنای سلب حیات است؛ اعم از اینکه سلب حیات از انسان باشد یا حیوان (فیومی، بی‌تا، ۴۹۰/۲؛ ابن منظور، ۱۴۱۴، ۵۴۷/۱۱). احترام به جان و بدن انسان اقتضاء می‌کند که وجود انسان از هرگونه خطر محافظت شود و آدمی، ضمن توجه به سلامت تن خود، نسبت به تن دیگری نیز این حق را رعایت کند و با ارتکاب جرایم علیه تمامیت جسمانی، بر دیگران ستم نکند. دین

مقدس اسلام نیز جان و عرض مسلمان را محترم دانسته و تعرض به جان را از گناهان کبیره شمرده است (طریحی، ۱۴۱۶، ۴۵۰/۵).

در قرآن کریم آیات متعددی وجود دارد که بر حرمت قتل نفس دلالت دارد: مانند: « وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَذْصُورًا » (اسراء، ۳۳)؛ و نفسی که خداوند حرام کرده است جز به حق مکشید و هر کس مظلوم کشته شود، به سرپرست وی قدرتی داده ایم؛ پس او نباید در قتل زیاده روی کند؛ زیرا او از طرف شرع یاری شده است.

« مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا » (مائده، ۳۲)؛ هر کس کسی را جز به قصاص قتل یا [به کیفر] فسادی در زمین بکشد چنان است که گویی همه مردم را کشته باشد و هر کس کسی را زنده بدارد چنان است که گویی تمام مردم را زنده داشته است.

همچنین، احادیث بسیاری از رسول خدا (ص) نقل شده است که بر حرمت قتل نفس، دلالت دارد؛ از آن جمله است: « ما من نفس تقتل ظلماً إلا كان على ابن آدم (ع) الأول كفل منها و ذلك بأنه أول من سن القتل » (ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴، ۱۳/۱۴۶)؛ هیچ کسی به ستم کشته نمی‌شود، مگر اینکه بهره‌ای از خون او بر عهده‌ی فرزند نخست آدم است؛ چه اینکه او نخستین کسی است که قتل را بنیاد گذاشت.

« قَالَ النَّبِيُّ (ص) لَزَوَالِ الدُّنْيَا أَيْسَرُ عَلَى اللَّهِ مِنْ قَتْلِ الْمُؤْمِنِ » (مجلسی، ۱۴۰۳، ۳۸۲/۱۰۱؛ نوری، ۱۴۰۸، ۲۰۹/۱۸)؛ نابود شدن دنیا برای خداوند، آسان‌تر از کشتن به ناحق مؤمن است.

« أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الْمُسْلِمَ أَخُو الْمُسْلِمِ حَقًّا، لَا يَحِلُّ لَأَمْرِي مُسْلِمٌ دَمٌ مُسْلِمٍ وَ مَالُهُ - إِلَّا مَا أَعْطَاهُ بِطَبِيبَةِ نَفْسٍ مِنْهُ، ... أَلَا لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا - يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ بِالسَّيْفِ عَلَى الدُّنْيَا » (قمی، ۱۴۰۴، ۱۷۲/۱)؛ ای مردم! آگاه باشید که مسلمان، برادر مسلمان است. خون هیچ مسلمانی بر مسلمان دیگر حلال نیست و همچنین مال او؛ مگر اینکه مال خود را به رضایت قلبی به وی دهد ... آگاه باشید! پس از من، به کفر برنگردید، و به خاطر دنیا، بعضی از شما با شمشیر گردن بعضی دیگر را نزند.

« عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ (ع) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) أَوَّلُ مَا يَحْكُمُ اللَّهُ فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الدَّمَاءُ » (حر عاملی، ۱۴۰۹، ۱۲/۲۹)؛ خون، نخستین چیزی است که در قیامت مورد رسیدگی و داوری قرار می‌گیرد.

« عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ: لَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ مَا لَمْ يُصَبْ دَمًا حَرَامًا » (حر عاملی، ۱۴۰۹، ۱۳/۲۹)؛ همواره مؤمن از دین خود در گشایش است، تا وقتی که خونی را نریخته باشد.

از تمام آیاتی که در این خصوص نازل شده است و احادیث بسیاری که از رسول خدا روایت شده است، به وضوح می‌توان نتیجه گرفت که احترام جان و مال انسان همواره مورد توجه اسلام بوده است و قوانین اسلام برای حفظ حیات انسان وضع شده است.

فقهاء، قتل عمد را چنین تعریف کرده است: « و هو إزهاق النفس المعصومه عمداً مع الشرائط » (نجفی، ۱۴۰۴، ۱۱/۴۲؛ خمینی، بی‌تا، ۵۰۸/۲)؛ و آن بیرون کردن عمدی روح محترم از بدن انسان است با لحاظ شرایطی خاص است.

فقهاء، در توضیح شرایط وقوع عمدی بودن قتل بیان می‌دارند که قتل عمد، با قصد از سان بالغ عاقل برای کشتن شخص و نفس محترمی، به ناحق و از روی ظلم و ستم، با ابزار و وسیله‌ای غالباً کشنده، تحقق پیدا می‌کند. همچنین، قتل عمد، با ابزار غالباً، کشنده، از روی آگاهی و با قصد زدن با آن وسیله، تحقق پیدا می‌کند؛ اگرچه ضارب، قصد قتل نداشته باشد؛ زیرا قصد فعل با وسیله‌ای که غالباً کشنده است، مانند قصد قتل و کشتن است (نجفی، ۱۴۰۴، ۱۱/۴۲-۱۳؛ خمینی، بی‌تا، ۵۰۸/۲؛ خویی، ۱۴۲۲، ۴-۳/۲).

در تحقق عمد همین اندازه کفایت می‌کند که سببیت فعل برای قتل نوعاً معلوم باشد؛ هرچند فاعل ادعای جهل به آن را داشته باشد؛ زیرا اگر ادعای وی پذیرفته شود، بیشتر خون‌ها هدر می‌شوند (خمینی، بی‌تا، ۵۰۹/۲).

قتل عمد آن است که فاعل قصد قتل داشته باشد و قتل را به همان نحوی که قصد کرده است واقع سازد؛ خواه آن قصد اصلی باشد و یا تبعی و به شیء کلی غیرمعین و یا به جزئی مشخص معین، تعلق گرفته باشد و با مباشرت باشد یا به تسبیب و یا هر دو؛ بنابر این تعریف، قتل در موارد زیر عمدی است:

- ۱) هنگامی که مرتکب قصد کند و شخصی را بکشد و همان شخص کشته شود.
 - ۲) وقتی فاعل قصد کند شخص را بکشد، به خیال آنکه این شخص الف است، اما پس از قتل، معلوم گردد که آن شخص ب بوده است (اشتباه در شخصیت).
 - ۳) وقتی مرتکب قصد کند انسانی را بکشد، بدون آنکه غرضش به شخص معینی تعلق گرفته باشد و با عمل وی یک انسان کشته شود.
 - ۴) هنگامی که فاعل قصد کند و جنایتی را مرتکب شود، هرچند آن جنایت قتل انسان باشد.
 - ۵) هنگامی که فاعل قصد کشتن کسی را ندارد؛ اما عملی انجام می‌دهد که عادتاً با قتل ملازمه دارد و این عمل نسبت به مقتول ممکن است به صورت فعل باشد یا ترک فعل (قصد تبعی).
- بنابر این، در قتل عمد، قصد قتل معتبر است، خواه قصد به شخص معین باشد و یا به قصد کشتن انسانی به طور کلی و یا به قصد جنایتی. در قصد کلی قصد افراد قهراً وجود دارد و بنا بر نیاز،

اگر کسی بخواهد انسانی را بکشد، در صورت تحقق قتل، قتل عمدی خواهد بود؛ زیرا به قصد قتل انسان منفک از قصد قتل افراد آن نیست. هرگاه کسی قصد جنایتی برکسی داشته باشد و به قصد وقوع جنایت تیراندازی کند و برای وی فرقی نداشته باشد که زید کشته شود یا عمر و یا انسان دیگری و یا حتی حیوانی کشته شود، همه فقهاء متفق القول هستند که در صورت ارتکاب قتل، آن قتل عمدی است (میر محمد صادقی، ۱۳۹۵، ۱۰۵-۱۲۵؛ ۳۷۰-۳۷۲).

۶. روش تحقیق

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. طریقه انجام آزمون بدین شکل است که ابتداء، نمونه مورد نظر انتخاب می‌شود و پس از برقراری ارتباط و کاهش حساسیت آزمودنی‌ها راجع به پرسشنامه‌ها و دلایل انتخاب آنان، محقق، توضیحات لازم را درباره‌ی نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها ارائه می‌دهد و آزمودنی‌ها به تکمیل پرسشنامه‌ها اقدام می‌کنند؛ البته در مواردی که ابهامی وجود دارد، محقق سعی می‌کند آن ابهام را از بین برد و سؤالات پرسشنامه‌ها را با زبان ساده‌تر به آزمودنی‌ها بیان کند و فضایی به وجود آورد که آزمودنی‌ها به صورت واقعی و به دور از هرگونه اضطراب به پرسشنامه‌ها پاسخ دهند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها و نیز جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات به دست‌آمده نمره‌گذاری و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. ضمناً پژوهش حاضر در موقعیت طبیعی و به دور از هرگونه دست‌کاری میدانی یا آزمایشگاهی انجام شده است.

۱-۶. جامعه و نمونه آماری

جامعه عبارت است از گروهی از افراد، با حوادث که حداقل یک صفت یا ویژگی مشترک داشته باشند یا به عبارتی دیگر جامعه عبارت است از همه اعضای واقعی یا فرضی که علاقه‌مند هستیم یافته‌های پژوهش را به آن‌ها تعمیم دهیم (نظری، ۱۳۸۳، ۱۴۰). جامعه آماری پژوهش حاضر، همه زندانیان با جرم قتل در زندان شهر رامهرمز هستند که شامل ۱۲۰ نفر هستند که تعداد ۷۰ نفر از جامعه مذکور با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

۲-۶. ابزار گردآوری

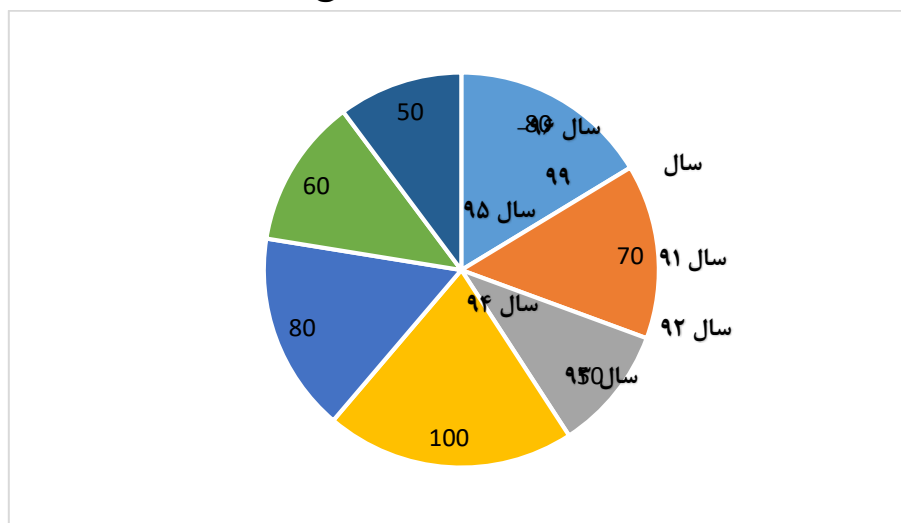
ابزار گردآوری داده‌ها، استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای با بهره‌گیری از منابع فارسی، کتب ترجمه شده، مجلات، مقالات و همچنین مطالعات میدانی محقق که شامل مراجعه حضوری به پلیس آگاهی، دادسرا و دادگاه کیفری شهرستان رامهرمز همچنین با تهیه پرسشنامه از جامعه آماری درخواست شد نسبت به تکمیل پرسشنامه اقدام کنند. نرم افزار SPSS یکی از نرم افزارهای متداول برای تعیین پایایی با یکی از روش‌های فوق و معمولاً روش آلفای کرون باخ هست.

۷. یافته‌ها

۱-۷. بررسی میدانی علل و انگیزه‌های وقوع قتل‌های عمدی شهرستان رامهرمز از سال ۸۰ تا ۹۹ در بررسی میدانی وقوع قتل‌های عمدی در شهرستان رامهرمز به لحاظ حفظ مسائل محرمانه در این خصوص از سوی نهادهای مربوطه از بیان آمار دقیق و عددی قتل‌های به وقوع پیوسته عذر وجود دارد؛ لیکن جامعه آماری به صورت درصدی و در قالب مؤلفه‌های زیر تشریح و بیان می‌شود: در تقسیم‌بندی صورت گرفته، بیشترین آمار وقوع قتل‌ها که مربوط به یکی از سال‌های مورد نظر بوده را ۱۰۰ درصد در نظر گرفته و ما بقی سنوات قبل و بعد از آن، نسبت به این شاخص، تعیین درصد شده‌اند.

در این میان سال ۹۳ که بیشترین آمار وقوع را در این ۱۹ سال به خود اختصاص داده است، ۱۰۰ درصد در نظر گرفته شده است و بعد از آن، سال‌های ۹۰ و ۹۴ به صورت مساوی با ۸۰ درصد، اولویت دوم و سال ۹۱ با ۷۰ درصد اولویت سوم را به خود اختصاص داده‌اند و سال ۹۵ با ۶۰ درصد و کمترین آمار وقوع مربوط به سال‌های ۹۲ و ۹۶ با ۵۰ درصد بوده است.

نمودار ستونی و دایره‌ای بدین شرح است:

نمودار دایره‌ای ۱. نمایش درصدی قتل‌های عمدی در سال‌های ۸۰ تا ۹۹- شهرستان رامهرمز

۲-۷. مقایسه آماری وقوع قتل‌ها هر سال نسبت به سال قبل

در بحث مقایسه آماری نسبت به مدت مشابه در سال قبل مشاهده می‌شود که: سال ۸۰ تا ۸۴ نسبت به سال ۸۰ (۳،۳ درصد) افزایش وقوع رخ داده است. در سال ۸۵ تا ۸۷ نسبت به سال ۸۴ (۵،۱۲ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.

سال ۸۸ تا ۹۰ نسبت به ۸۷ (۵۷,۱۴ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.
 سال ۹۱ تا ۹۳ نسبت به سال ۹۰ (۲۰۰ درصد) افزایش وقوع رخ داده است.
 سال ۹۳ تا ۹۵ نسبت به ۹۲ (۲۰ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.
 سال ۹۶ نسبت به ۹۵ (۲۵ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.
 سال ۹۷ تا ۹۹ نسبت به ۹۶ (۱۶,۶۶ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.

نمودار ۱. نمایش خطی افزایش و کاهش وقوع قتل‌ها از سال ۸۰ تا ۹۹- شهرستان رامهرمز

بیشترین آمار وقوع قتل‌های عمدی در سال ۸۰ تا ۸۴ و کمترین آن، مربوط به سال ۸۸ تا ۹۰ است و از سال ۹۴ به بعد وقوع قتل‌ها با برنامه‌ریزی‌هایی انجام شده است، اقدامات صورت گرفته؛ از جمله سرعت عمل پلیس و دستگاه قضایی در جهت شناسایی و دستگیری قاتلین و کشف به موقع قتل‌ها در کمترین زمان ممکن و سایر اقدامات انجام شده و پیشگیرانه‌ی نیروی انتظامی و دستگاه قضایی و سایر نهادهای ذی ربط و برخورد قاطعانه با مجرمین و کشف بالای ۹۵ درصدی قتل‌ها باعث کاهش وقوع قتل‌ها در سنوات اخیر گردیده است.

۳-۷. بررسی بعد زمانی وقوع قتل‌ها

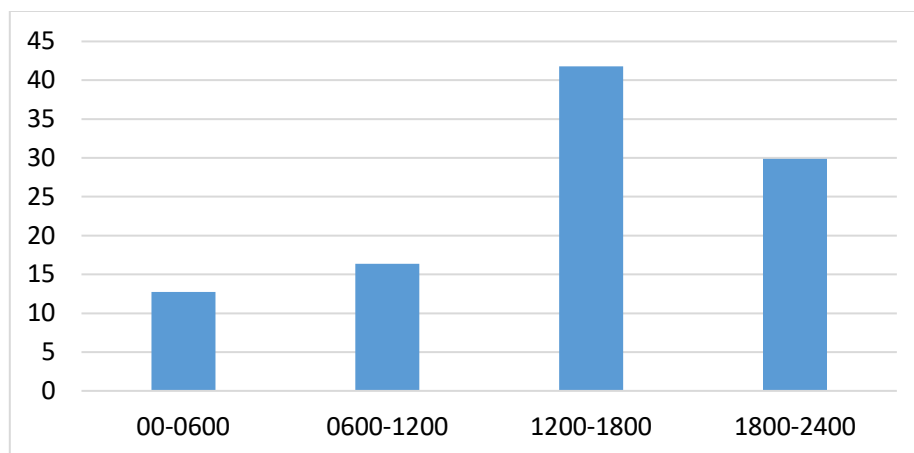
از نظر زمانی وقوع قتل‌ها به چهار گروه به شرح ذیل تقسیم بندی شده‌اند:

الف) بازه زمانی ۰۰:۰۰ الی ۰۶:۰۰ صبح: که ۱۲,۷۳ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی افتاده است.

ب) بازه زمانی ۰۶:۰۰ الی ۱۲:۰۰: ۱۶,۳۷ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی افتاده است.

ج) بازه زمانی ۱۲:۰۰ الی ۱۸:۰۰: ۴۱,۸۱ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی افتاده است.

د) بازه زمانی ۱۸:۰۰ الی ۲۴:۰۰: ۲۹,۹ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی افتاده است.

نمودار ستونی ۱. نمایش درصدی ساعات‌های وقوع قتل‌ها شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

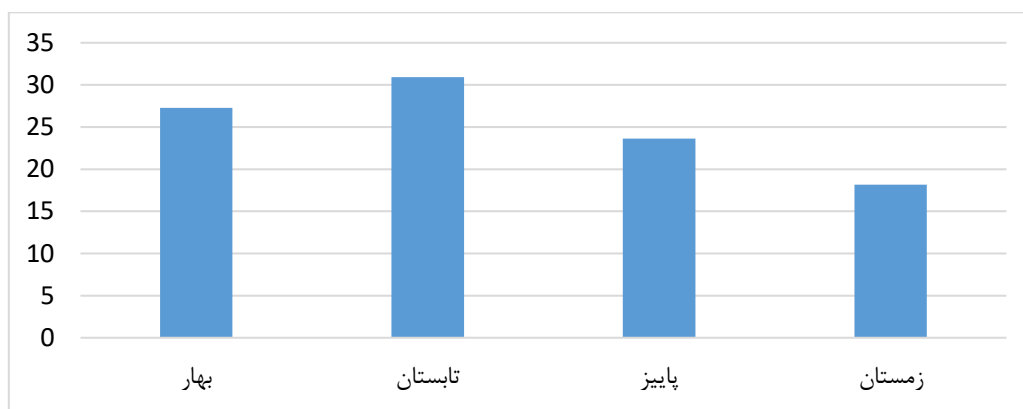
از نظر فصل‌های سال به چهار گروه به شرح ذیل تقسیم‌بندی می‌شوند:

الف) در سه ماهه‌ی اول سال‌ها (بهار) ۲۷,۲۸ درصد وقوع قتل‌ها در این فصل اتفاق افتاده است.

ب) در سه ماهه‌ی دوم سال‌ها (تابستان) ۳۰,۹۱ درصد وقوع قتل‌ها در این فصل اتفاق افتاده است.

ج) در سه ماهه‌ی سوم سال‌ها (پاییز) ۲۳,۶۳ درصد وقوع قتل‌ها در این فصل اتفاق افتاده است.

د) در سه ماهه‌ی چهارم سال‌ها (زمستان) ۱۸,۱۸ درصد وقوع قتل‌ها در این فصل اتفاق افتاده است.

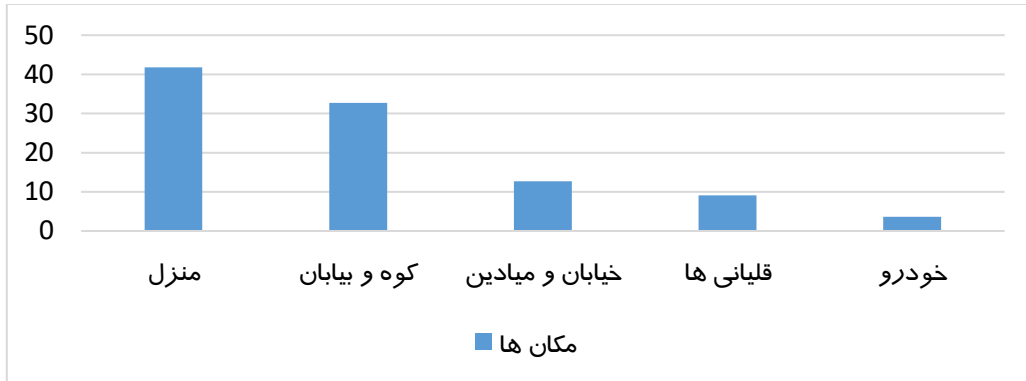

نمودار ستونی ۲. نمایش درصدی فصل‌های وقوع قتل‌ها شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

بیشترین وقوع قتل‌ها از لحاظ زمانی در فصول تابستان و بهار و در بازه زمانی ۱۲۰۰ الی ۱۸۰۰ و ۱۸۰۰ الی ۲۴۰۰ به وقوع پیوسته است؛ به عبارت دیگر در شش ماه اول سال‌ها در بازه زمانی ۱۲۰۰ الی ۱۸۰۰ بیشترین قتل‌ها به وقوع پیوسته است که می‌توان چنین بیان کرد گرمای تابستان و تجمع افراد در تعطیلات ابتدای فصل بهار می‌تواند یکی از عوامل مؤثر در بروز قتل‌ها باشد.

۴-۷. مکان‌های وقوع قتل‌ها

در بررسی محل وقوع قتل‌ها بیشترین مکانی که در آنجا قتل‌ها به وقوع پیوسته است، منزل (اعم از داخل و جلوی منزل) و اماکن خصوصی با ۴۱,۸۲ درصد و بعد از آن داخل کوه‌ها، بیابان‌ها، اطراف زمین کشاورزی و رودخانه‌ها با ۳۲,۷۳ درصد و سپس داخل خیابان، میدان‌ها و اماکن عمومی با ۱۲,۷۲ درصد و بعد از آن، قلیانی‌ها و پارک‌ها با ۹,۱۰ درصد و داخل وسایط نقلیه با ۳,۶۳ درصد بوده است.

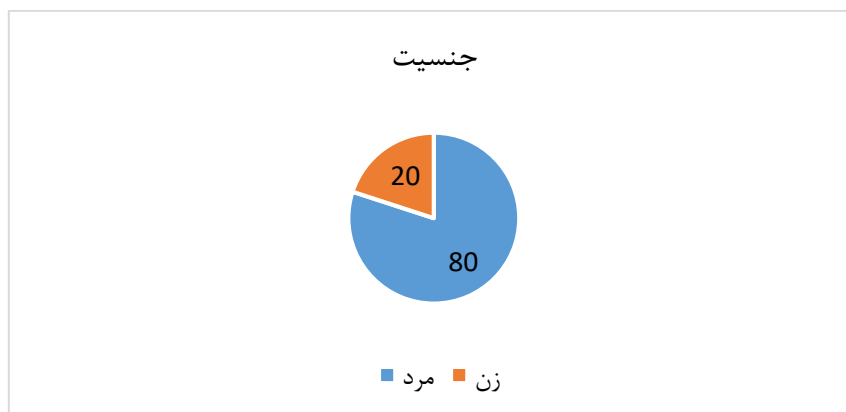

نمودار ستونی ۳. نمایش درصدی مکان وقوع قتل‌ها در شهرستان رامهرمز ۸۰ تا ۹۹

نتیجه‌گیری اینکه که قتل‌ها در چند سال اخیر بیشتر در منازل، اماکن خصوصی، کوه و بیابان‌ها و ... به وقوع پیوسته‌اند؛ به عبارتی در محل‌های خلوت و به دور از دید عموم صورت پذیرفته‌اند.

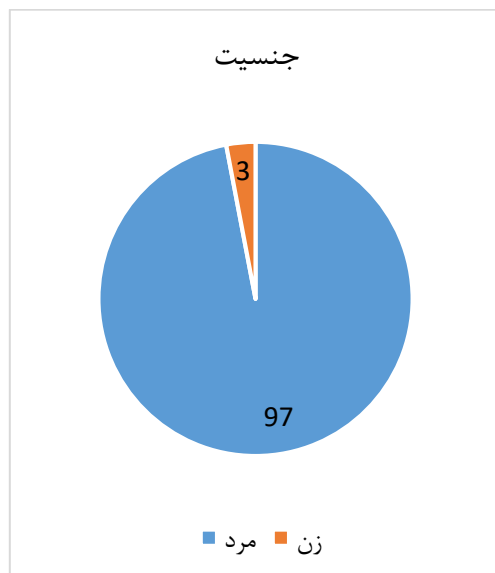
۵-۷. جنسیت در قتل

در بررسی جنسیت مقتولین ۸۰ درصد از قربانیان این جنایت، مردان و ۲۰ درصد زنان بوده‌اند؛ به عبارتی قتل در بین مردها ۴ برابر بیشتر از زنان به وقوع پیوسته است.

نمودار دایره‌ای ۲. نمایش درصدی جنسیت مقتولین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

در بررسی جنسیت قاتلین ۹۷ درصد از قاتلین مرد و تنها ۳ درصد از آن‌ها زن بوده‌اند؛ به عبارتی مردها ۳۳ درصد برابر بیشتر از زن‌ها مرتکب قتل شده‌اند.

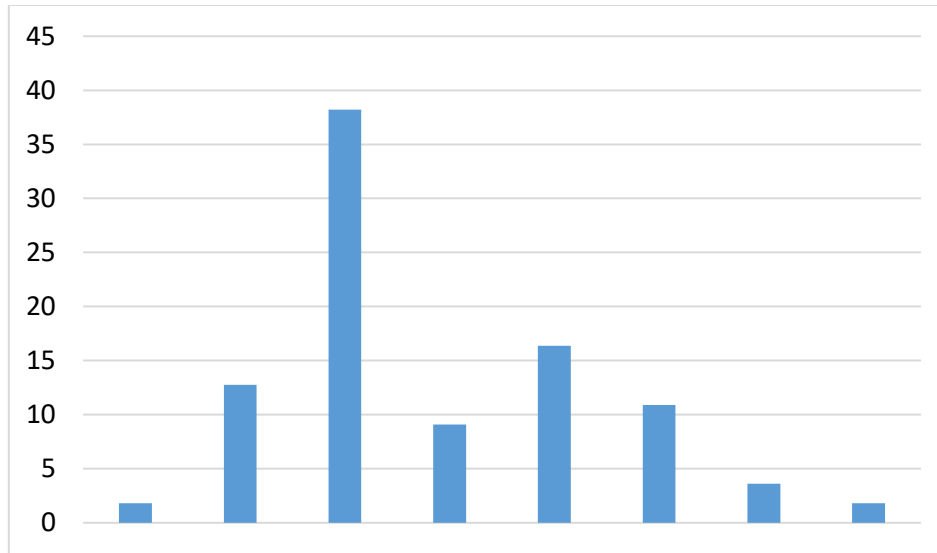
نمودار دایره‌ای ۳. نمایش درصدی جنسیت قاتلین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

مردان بیشتر از زنان هم قربانی این جنایت شده‌اند و از طرفی اکثر قتل‌های به وقوع پیوسته توسط مردان صورت گرفته است.

۶-۷. سن در قتل

در بررسی سن مقتولین مشاهده می‌گردد، قتل در تمام سنین اتفاق افتاده است، کمترین سن مقتول ۱ سال و بیشترین سن ۸۴ ساله بوده است که رده‌های سنی به صورت ۸ دهک به شرح ذیل تقسیم‌بندی که بالاترین آمار مربوط به رده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال به ۳۸,۲۰ درصد که بعد از آن، رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۱۶,۳۶ درصد را به خود اختصاص داده‌اند و مابقی رده‌های سنی به شرح ذیل هستند:

۱. رده سنی ۱۰ تا ۲۰ سال با ۱۲,۷۵ درصد
۲. رده سنی ۵۰ تا ۶۰ سال با ۱۰,۹۰ درصد
۳. رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال با ۹,۰۹ درصد
۴. رده سنی ۷۰ تا ۸۰ سال با ۵,۴۵ درصد
۵. رده سنی ۶۰ تا ۷۰ سال با ۳,۶۳ درصد
۶. رده سنی ۸۰ تا ۹۰ سال و ۱ تا ۱۰ سال هرکدام با ۱,۸۱ درصد

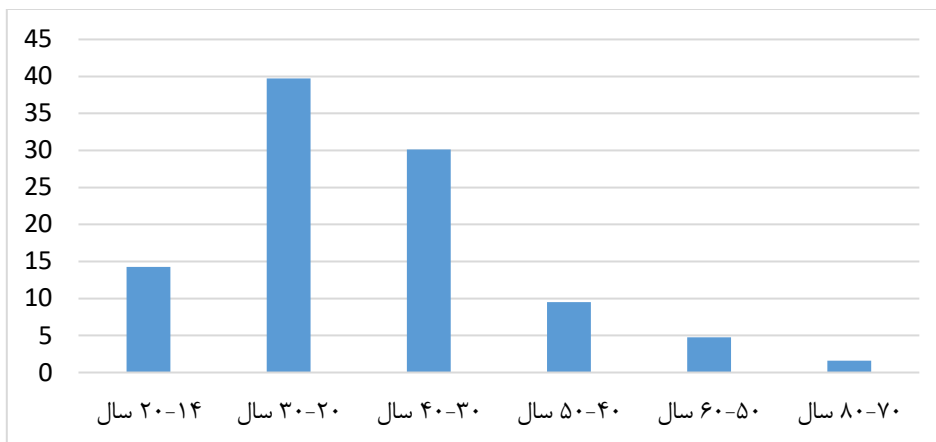

نمودار ستونی ۴. نمایش درصدی سن مقتولین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

۷-۷. سن قاتلین

در بررسی سن قاتلین مشاهده می‌گردد که افرادی که بیشتر مرتکب قتل شده‌اند، در رده سنی ۲۰ تا ۴۰ سال بوده‌اند که کمترین سن قاتلین ۱۴ سال و بیشترین سن ۷۱ ساله بوده است و سایر رده‌های سنی به شرح ذیل تقسیم‌بندی شده‌اند:

۱. رده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال با ۳۹,۷۱ درصد
۲. رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال با ۳۰,۱۵ درصد
۳. رده سنی ۱۴ تا ۲۰ سال با ۱۴,۲۸ درصد
۴. رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۹,۵۲ درصد
۵. رده سنی ۵۰ تا ۶۰ سال با ۴,۷۶ درصد
۶. رده سنی ۷۰ تا ۸۰ سال با ۱,۵۸ درصد

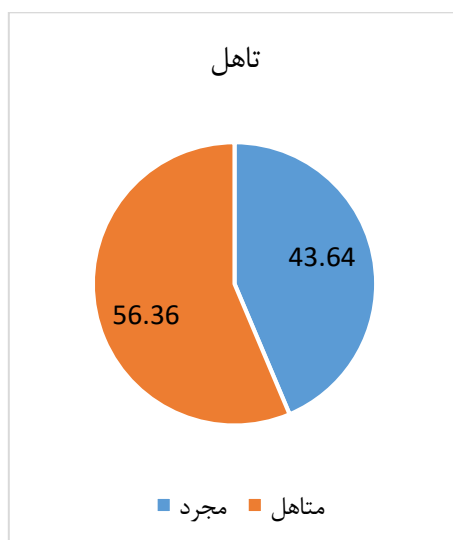

نمودار ستونی ۵. نمایش درصدی سن قاتلین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه‌گیری اینکه بیشترین قربانیان قتل‌های عمدی ۲۰ تا ۳۰ سال بوده و از طرفی حدود ۷۰ درصد از این قتل‌ها توسط افراد بین ۲۰ تا ۴۰ سال اتفاق افتاده است؛ به عبارتی قتل بین افراد جوان بیشتر به وقوع پیوسته است.

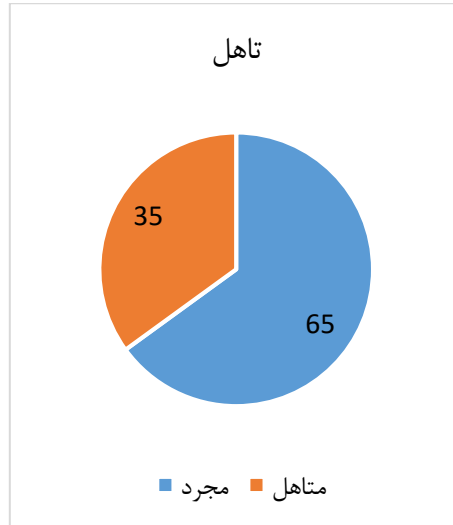
۷-۸ وضعیت تأهل در قتل

در بررسی وضعیت تأهل مقتولین ۴۳,۶۴ درصد از مقتولین مجرد و ۵۶,۳۶ درصد از آنها متأهل هستند.

نمودار دایره‌ای ۴. نمایش درصدی وضعیت تأهل مقتولین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

در بررسی قاتلین ۶۵ درصد مجرد و ۳۵ درصد متأهل بوده‌اند که به عبارتی افراد مجرد تقریباً ۲ برابر افراد متأهل مرتکب قتل شده‌اند؛ پس داشتن خانواده و تأهل می‌تواند یکی از عوامل مؤثر پیشگیری از ارتکاب قتل باشد.

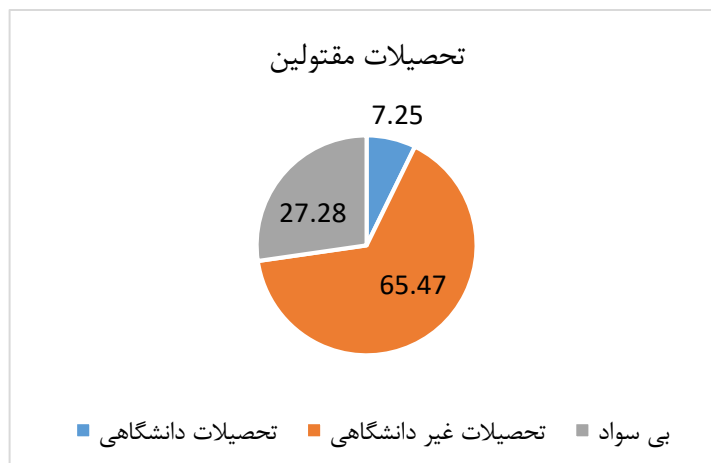

نمودار دایره‌ای ۵. نمایش درصدی وضعیت تأهل قاتلین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

یکی از عوامل مؤثر در ارتکاب به قتل مجرد و عدم وابستگی به خانواده بوده، به طوری که افراد مجرد ۲ برابر از افراد متأهل مرتکب قتل گردیده‌اند؛ پس داشتن تعلق به خانواده و تأهل می‌تواند یکی از عوامل مؤثر در پیشگیری از قتل باشد.

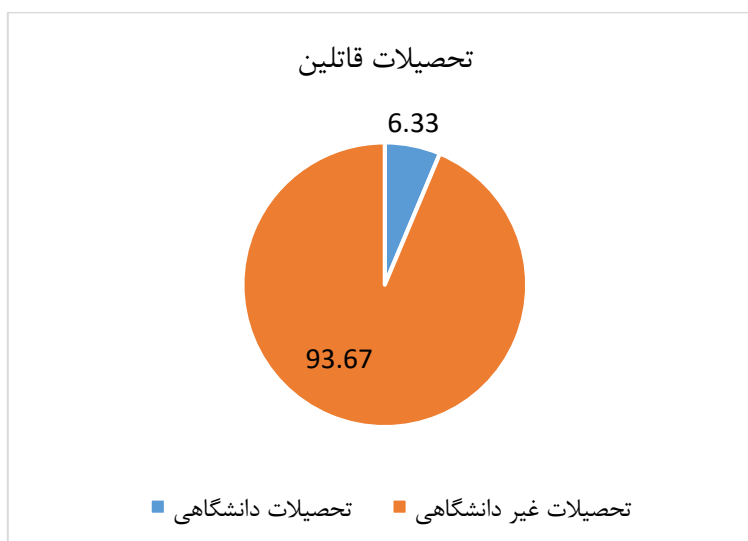
۹-۷. تحصیلات در قتل

در بررسی وضعیت سواد مقتولین ۲۷,۲۸ درصد بی‌سواد، ۲۳,۶۴ درصد دارای تحصیلات راهنمایی، ۱۸,۲۰ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۱۶,۳۶ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۷,۲۷ درصد دارای تحصیلات متوسطه، ۳,۶۳ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم، ۱,۸۱ درصد دارای تحصیلات لیسانس و ۱,۸۱ درصد دارای تحصیلات فوق لیسانس بودند.

نمودار دایره‌ای ۶. نمایش درصدی وضعیت تحصیلات مقتولین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

در بررسی وضعیت سواد قاتلین ۳۳,۳۵ درصد دارای تحصیلات راهنمایی، ۲۷ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۲۲,۲۲ درصد دارای تحصیلات متوسطه، ۷,۹۳ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۳,۱۷ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم، ۳,۱۷ درصد بی سواد، ۱,۵۸ درصد دارای تحصیلات لیسانس، ۱,۵۸ درصد دارای تحصیلات فوق لیسانس بودند؛ بیشترین افرادی که مرتکب قتل شدند، دارای تحصیلات غیر دانشگاهی با ۹۳,۶۷ درصد بودند و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۶,۳۳ درصد مرتکب قتل شده‌اند.

نمودار دایره‌ای ۷. نمایش درصدی وضعیت تحصیلات قاتلین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه‌گیری

جرم قتل عمد نه تنها از نظر سلب حیات انسان زنده مهم است؛ بلکه از لحاظ واکنش اجتماعی و قانونی نیز دارای اهمیت است. از نظر فقه اسلامی، جرم قتل نفس، دارای اهمیت ویژه‌ای است. قتل عمدی علاوه بر اینکه یک جرم عمومی است، جرم فردی و شخصی نیز به حساب می‌آید. قتل عمد مانند سایر جرائم دارای ارکان و عناصری است که از مجموع آن‌ها این پدیده مجرمانه به وجود می‌آید. از ارکان اصلی قتل عمد وجود شخص زنده است و تا زمانی که این رکن احراز نگردد، این جرم تحقق نمی‌یابد. با توجه به نظر کارشناسان پزشکی قانونی و استفتائاتی که از برخی مراجع عظام تقلید شده نهایت حیات انسان با مرگ مغزی تحقق می‌یابد.

عمده‌ترین علل و عوامل مؤثر در بروز قتل‌های شهرستان رامهرمز:

۱ - با توجه به این‌که از نظر زمانی اکثر قتل‌ها در فصل تابستان و در بازه زمانی ۱۸۰۰ - ۱۲۰۰ به وقوع پیوسته است، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که آب و هوا از جمله گرمای هوا می‌تواند عامل مؤثر و تشدید کننده‌ای در بروز انواع قتل‌ها باشد.

۲ - در بحث مکان وقوع قتل‌ها؛ از آنجائی که اکثر قتل‌ها در محل‌های خلوت به وقوع پیوسته است، ولی مشاهده می‌شود که برخی از این جنایات در قلیانی‌ها صورت گرفته‌اند؛ به عبارتی حضور جوانان، افراد بیکار، افراد سابقه دار و اراذل و اوباش محله‌ای در قلیانی‌ها که بعضاً منجر به درگیری‌های فیما بین آن‌ها می‌شود، از دیگر عوامل مؤثر در بروز قتل‌ها به شمار می‌رود.

۳ - در بررسی جنسیت، سن، وضعیت تأهل در قتل، دریافت می‌شود که اکثر قتل‌ها توسط مردان به وقوع پیوسته است و زنان کمتر مرتکب این جنایت شده‌اند و افراد مجرد، تقریباً، دو برابر افراد متأهل مرتکب قتل گردیده‌اند و از طرفی بیشترین افرادی که مرتکب این جنایت شده‌اند، در رده سنی ۴۰ - ۲۰ سال قرار دارند؛ پس، نتیجه می‌گیریم که مردان مجرد بین ۴۰ - ۲۰ سال بیشترین ارتکاب قتل را داشته‌اند.

۴ - در بحث تحصیلات؛ افراد تحصیل کرده و دارای تحصیلات دانشگاهی به ندرت مرتکب قتل شده‌اند و بالعکس بیشترین ارتکاب قتل را افراد فاقد تحصیلات دانشگاهی و در سطح تحصیلات مقدماتی انجام داده‌اند. داشتن تحصیلات پایین و غیردانشگاهی نیز می‌تواند یکی دیگر از عوامل مؤثر در بروز قتل‌ها به شمار آید.

۵ - بیکاری عامل مؤثری در بروز قتل‌ها بوده به طوری که افراد بیکار و دارای مشاغل فصلی و موقت در میان سایر افراد بیشترین ارتکاب قتل را داشته‌اند.

۶ - از آنجایی که در بررسی آلات قتاله مشاهده گردید که حدود ۸۴ درصد از قتل‌ها با استفاده از انواع سلاح گرم و سرد اتفاق افتاده است؛ پس قاچاق انواع سلاح گرم غیر مجاز و واگذاری انواع سلاح

شکاری بدون در نظر گرفتن ملاحظات کارشناسانه به افراد و دسترسی آسان به انواع سلاح‌های سرد از دیگر عوامل مؤثر در بروز قتل‌ها می‌باشند.

کتاب‌شناسی

قرآن کریم.

۱. اباذری فومشی، منصور، (۱۳۹۰)، نحوه عملی رسیدگی به جرایم قتل در دادسرای محاکم کیفری ایران، تهران، انتشارات راه نوین.
۲. ابن ابی الحدید، عبد الحمید بن هبة الله، (۱۴۰۴ ق)، شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، قم، انتشارات کتابخانه مرعشی نجفی.
۳. ابن منظور، محمد بن مکرم، (۱۴۱۴ ق)، لسان العرب، بیروت، دار الفکر- دار الصادر.
۴. ابوالحسنی، سلامه؛ کمائی، مریم؛ فرهود، نغمه، (۱۴۰۱)، زنان و مجرمین یقه سفید: مقایسه جرایم یقه صورتی و یقه سفید در حقوق ایران و نروژ، فصلنامه آموزه‌های فقه و حقوق جزاء، دوره اول، شماره ۴، ص ۶۹-۸۲.
۵. اکبری، ابراهیم؛ علمی، محمود، (۱۳۹۷)، بررسی عوامل اجتماعی اقتصادی مرتبط با وقوع نوع قتل در استان آذربایجان شرقی در سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۳، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی، سال دهم، شماره سی و هشتم، ص ۱۳۹-۱۵۳.
۶. حجاریان، محمد حسن، (۱۳۵۸)، تعصب ناموسی و رابطه آن با جرم، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزاء و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
۸. حر عاملی، محمد بن حسن، (۱۴۰۹ ق)، وسائل الشیعة، قم، آل البيت (ع).
۹. خلعتبری، عبدالحسین، (۱۳۸۵)، جرم یابی قتل از دیدگاه کارآگاهی، تهران، نشر کارآگاه.
۱۰. خمینی، سید روح الله، (بی تا)، تحریر الوسیلة، قم، مؤسسه دارالعلم.
۱۱. خویی، سید ابوالقاسم، (۱۴۲۲ ق)، مبانی تکملة المنهاج، قم، مؤسسه احیاء آثار خویی.
۱۲. شاطریان، محسن؛ بخشی، قدیر؛ عشایری، طاها؛ آتش زره، اکبر، (۱۳۹۶)، بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی (مطالعه موردی: جامعه روستایی استان اردبیل)، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۴۹، ص ۲۷-۵۱.
۱۳. طریحی، فخر الدین، (۱۴۱۶ ق)، مجمع البحرين، تهران، کتابفروشی مرتضوی.
۱۴. عبدی، عباس، (۱۳۷۶)، مسائل اجتماعی قتل در ایران، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی.
۱۵. فرجاد، مرتضی، (۱۳۷۸)، بررسی علل و عوامل روان اجتماعی قتل در ایران، تهران، دانشگاه تهران.
۱۶. فیومی، احمد بن محمد، (بی تا)، المصباح المنیر، قم، منشورات دارالرضی.
۱۷. قمی، علی بن ابراهیم، (۱۴۰۴ ق)، تفسیر قمی، قم، دارالکتاب.
۱۸. مجلسی، محمد باقر، (۱۴۰۳ ق)، بحار الانوار، بیروت، دار احیاء التراث العربی.
۱۹. میر محمد صادقی، حسین، (۱۳۹۵)، جرایم علیه اشخاص، تهران، نشر میزان.

۲۰. نجفی، محمد حسن، (۱۴۰۴ ق)، جواهر الکلام، بیروت، دار احیاء التراث العربی.

۲۱. نظری، جواد، (۱۳۸۳)، مسأله اجتماعی از نگاه سه مکتب عمده جامعه‌شناسی، چکیده مقاله‌های هفته پژوهش، اصفهان، دانشگاه اصفهان.

۲۲. نظری، جواد، امینی فسخودی، محمد عباس، (۱۳۸۷)، تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع جمعی در مناطق روستایی استان ایلام، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۵۴، ص ۱۸۷-۲۱۰.

۲۳. نوری، حسین بن محمد تقی، (۱۴۰۸ ق)، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل‌البیت (ع).

